

Dr hab. Ewa Małgorzata Szepietowska, prof. UMCS

dr Sara Filipiak

Katedra Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii UMCS

POTRZEBY LUBELSKICH SENIORÓW ZRZESZONYCH W UTW I KLUBACH SENIORÓW 2019/2020

Uzupełniony

RAPORT SPRZED PANDEMII KORONAWIRUSA

Jakiś czas temu na stronie UTW pojawił się raport dotyczący Państwa planów i marzeń sprzed okresu pandemii. Niedawno dotarły do nas kolejne materiały, stąd uzupełniamy poprzedni raport. Zasadniczo, niewiele się zmieniło, ale dziękując za Państwa wysiłek zamieszczamy wzbogacone dane.

Kilka miesięcy temu wystąpiliśmy z propozycją przygotowania ankiety dotyczącej potrzeb współczesnego seniora. Zaznaczyliśmy wtedy, że dzisiejszy senior ma prawdopodobnie inne marzenia i potrzeby niż seniorzy poprzednich pokoleń. Dlatego też ankieta dotyczyła oczekiwań oraz opinii na wiele ważnych życiowych spraw. Miałyśmy nadzieję, że wyniki pozwolą dopasować propozycje działalności UTW czy innych placówek zrzeszających seniorów do ich potrzeb i marzeń.

Ponownie dziękujemy wszystkim osobom, które ankietę wypełniły. Oto **nowe** wyniki.

Treść ankiety

W ankiecie umieszczono kilkadziesiąt stwierdzeń, odnoszących się do kilku obszarów:

- 1) potrzeb związanych z aktywnością w życiu kulturalnym i z rozrywką (5 stwierdzeń)
- 2) potrzeb dotyczących relacji społecznych (zarówno relacji z rodziną jak i przyjaciółmi – rówieśnikami lub młodszymi osobami) (5 stwierdzeń)
- 3) potrzeb związanych ze zdrowiem i urodą (5 stwierdzeń)
- 4) potrzeb dotyczących religijności (5 stwierdzeń)
- 5) potrzeb związanych z prawem (5 stwierdzeń)

- 6) potrzeb związanych z aktywnością polityczno-społeczną (5 stwierdzeń)
- 7) potrzeb dotyczących samorozwoju (5 stwierdzeń)
oraz
- 8). potrzeb, które roboczo określiliśmy jako potrzeby bycia ważnym oraz potrzeby godności (13 stwierdzeń).

Zadaniem osoby wypełniającej ankietę był wybór jednej z 5 odpowiedzi w każdym stwierdzeniu: od *nic nie chcę zmieniać* do *bardzo chcę, jak najczęściej, jak najwięcej*. Zastosowano skalę Likerta, gdzie 1 pkt oznaczał, że uczestnik **nie ma potrzeby zmiany w danej kwestii, zaś 5 pkt, że chciałby jak najwięcej coś zmienić**. Tak więc w każdym obszarze potrzeb (1-7) możliwe było uzyskanie od 5 pkt do 25 pkt (10 pkt to środkowy punkt w każdym z obszarów). Uwzględniając obszary 1-7 łącznie, możliwe było uzyskanie od 35 do 175 pkt (70 pkt to środek sumy punktów).

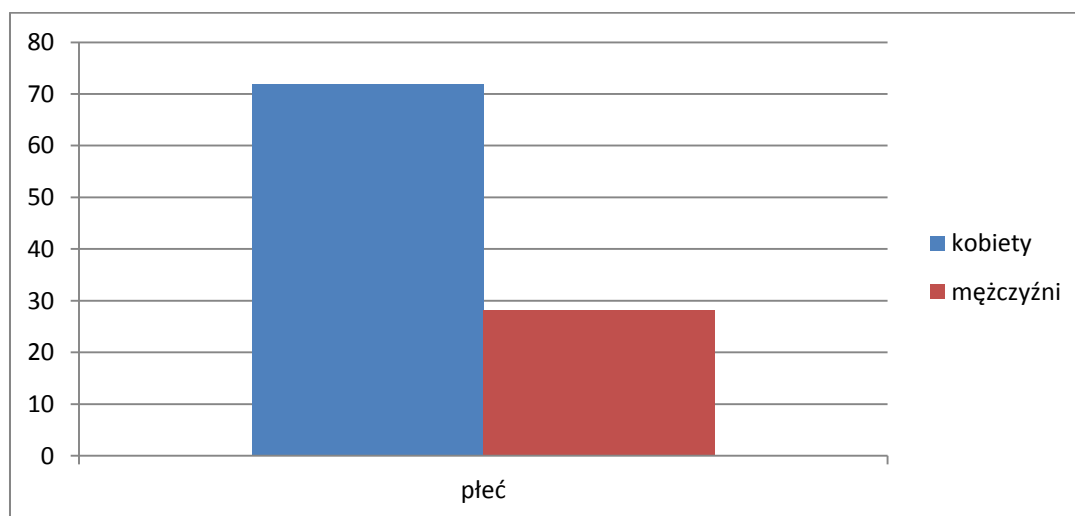
Obszar 8 zawierał 13 stwierdzeń punktowanych podobnie (1-5 pkt) czyli możliwe do uzyskania wyniki zawierały się w granicach 13-65 pkt (26 pkt to środek skali).

Ponadto każdy uczestnik mógł wskazać różne przyczyny dla których dotychczas nie mógł realizować swoich potrzeb (np. przyczyny finansowe, zdrowotne, brak czasu itp.).

Uczestnicy

Ankietę wypełniły 64 osoby, w tym kobiety (N = 46, 71.9%) przeważały nad mężczyznami (N = 18, 28.1%). Wiek badanych zawierał się w granicach 61-88 r.ż. ze średnią wieku 71,83.

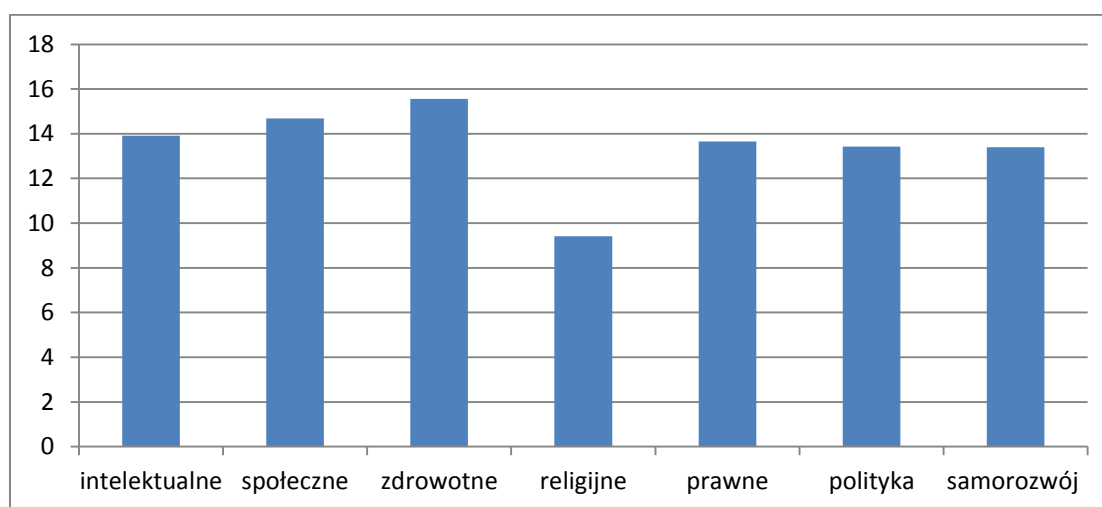
Rycina 1. Rozkład procentowy kobiet i mężczyzn

Potrzeby – wyniki ogólne

W każdej skali możliwe było uzyskanie od 5 do 25 pkt (średni wynik w każdej skali to 10 pkt). O nasileniu danej potrzeby świadczy wysokość niebieskich słupków. Największe potrzeby uczestników dotyczą: zdrowia, kontaktów społecznych, a nieco niżej oceniane są potrzeby w zakresie aktywności intelektualno-kulturowej, poznawania zasad prawa, aktywności społeczno-politycznej i samorozwoju. natomiast najniżej oceniane są potrzeby dotyczące aktywności religijnej – oznacza to, że **seniorzy nie mają zbyt wysokiej potrzeby zmian w tym zakresie.**

Rycina 2. Średnie ocen w kolejnych obszarach potrzeb.

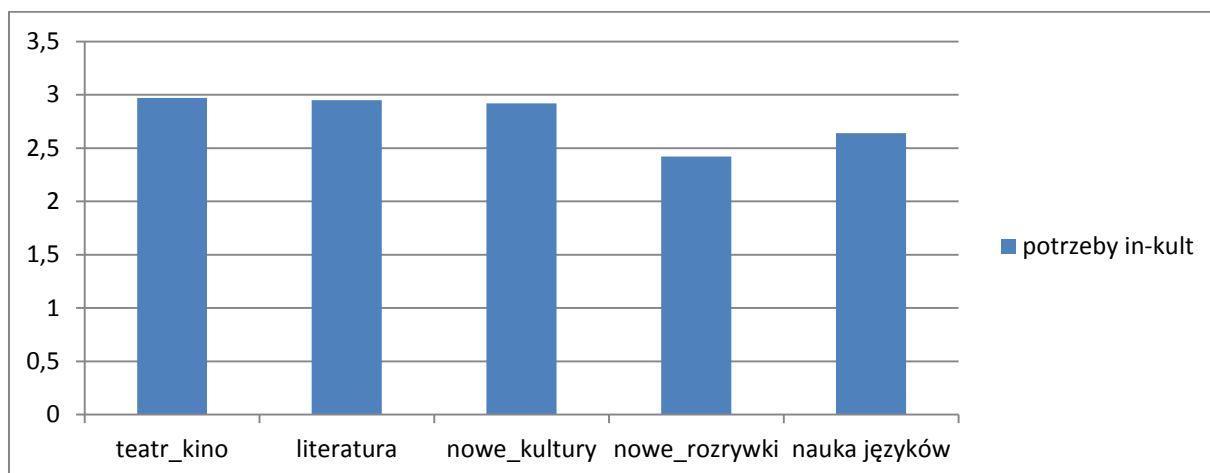

DANE SZCZEGÓŁOWE

Kategoria 1: Potrzeby intelektualno-kulturowe

Przypominając – na skale te składało się 5 stwierdzeń, a odpowiedzi były punktowane od 1 do 5. 1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę.

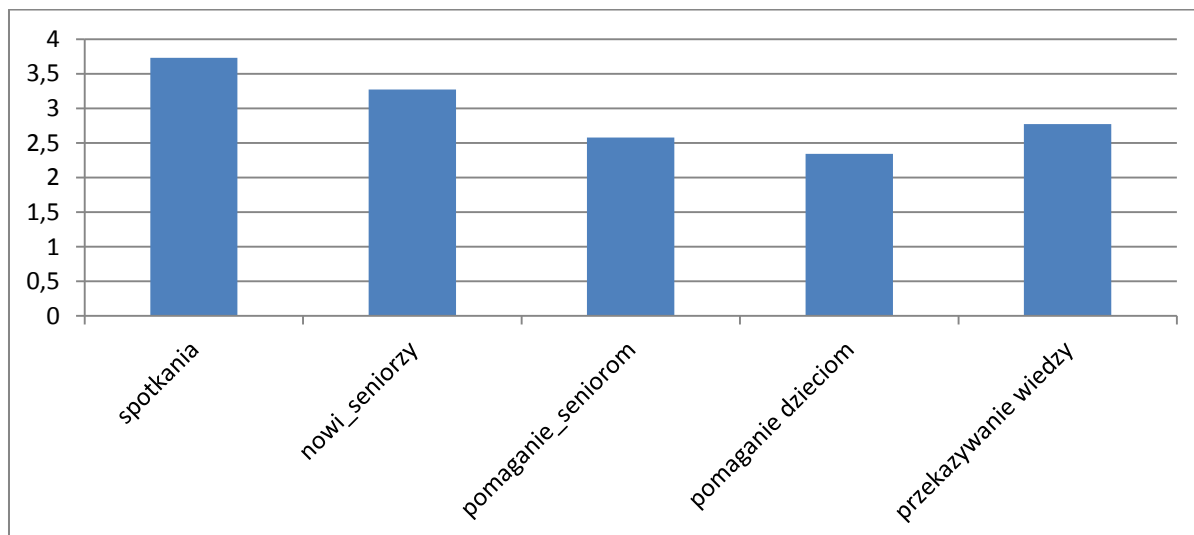
Rycina 3. Potrzeby intelektualno-kulturowe (średnie ocen)

W tej grupie potrzeb najczęściej zgłaszana jest potrzeba częstszego uczestnictwa w koncertach, spotkaniach teatralnych i kinowych, zaś w najmniejszym stopniu potrzeba poznawania nowych rozrywek, przykładowo nowych gier.

Kategoria 2: Potrzeby społeczne

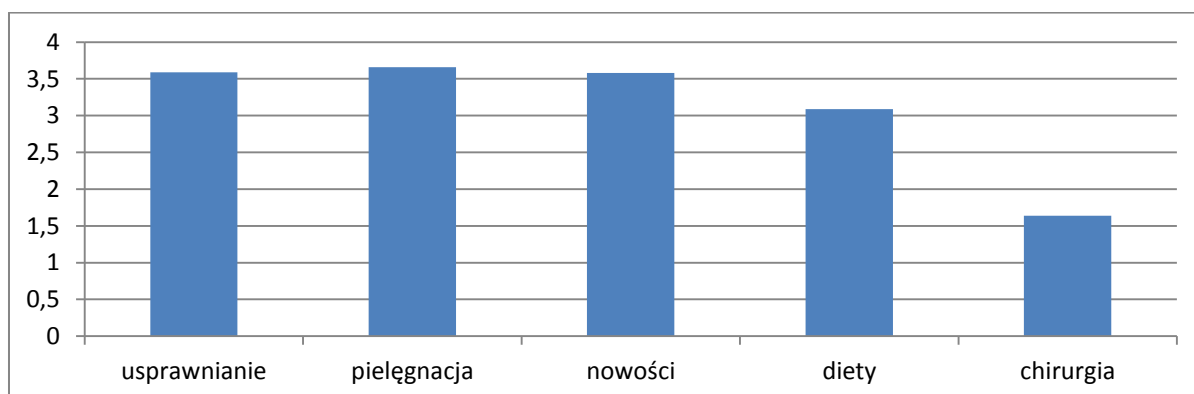
Rycina 4. Potrzeby społeczne – średnie ocen

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę. Wyniki pokazują, że seniorzy w największym stopniu zgłaszają potrzebę częstszego kontaktu i spotkań z bliskimi oraz z rówieśnikami, zaś w najmniejszym – pomaganie rówieśnikom i młodszym osobom.

Kategoria 3: Potrzeby zdrowotne

Rycina 5. Potrzeby zdrowotne – średnie ocen

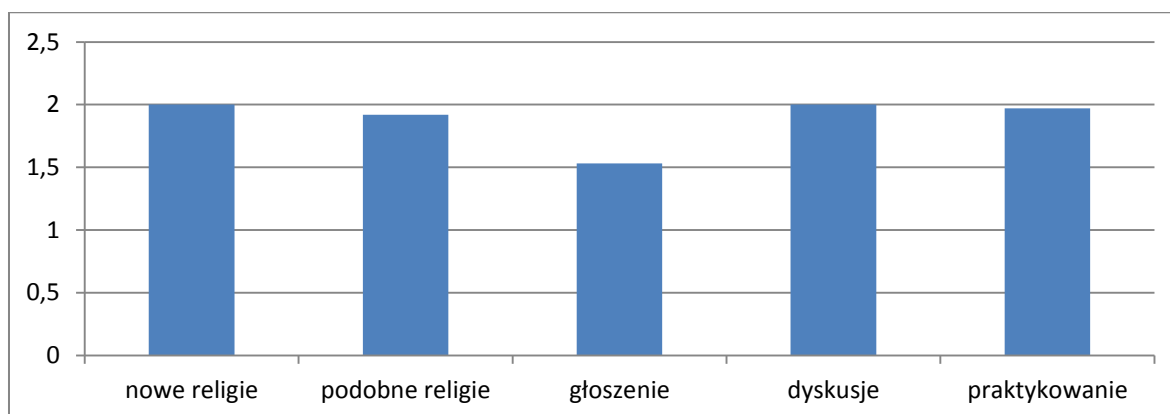

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę.

W kategorii „potrzeby zdrowotne” **seniorzy akcentują większą potrzebę usprawniania (rehabilitacji) oraz pielęgnacji a także większą potrzebę poznawania nowinek ze świata medycyny (leczenia i rehabilitacji)**. Natomiast zabiegi typu operacje chirurgiczne są w niewielkim zakresie elementem planów czy marzeń uczestników badania.

Kategoria 4: potrzeby religijne

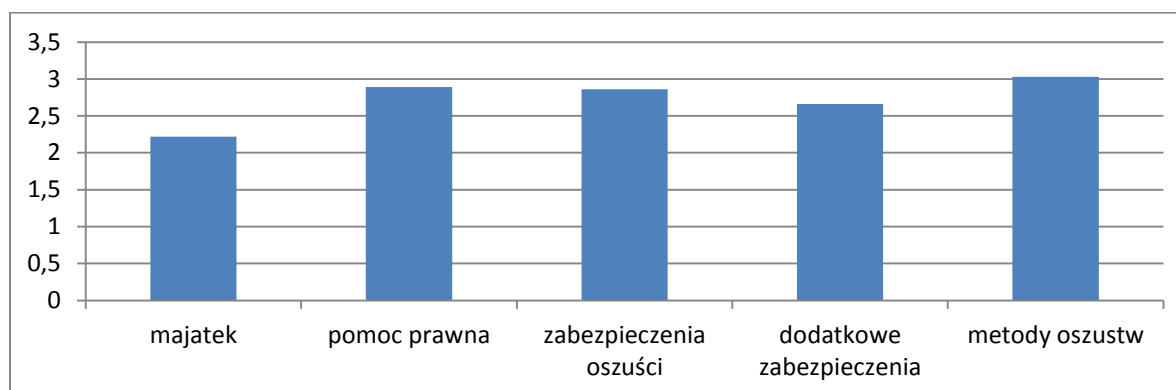
Rycina 6. Potrzeby religijne – średnie ocen

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę. W kategorii „potrzeby religijne” przeważa przekonanie, że posiadana wiedza i poglądy są wystarczające, **natomiast spośród obszarów tematycznych najczęściej zgłaszana była potrzeba lepszego poznawania nowych religii i podejść światopoglądowych oraz dyskusji na temat wartości**.

Kategoria 5: potrzeby z obszaru prawa

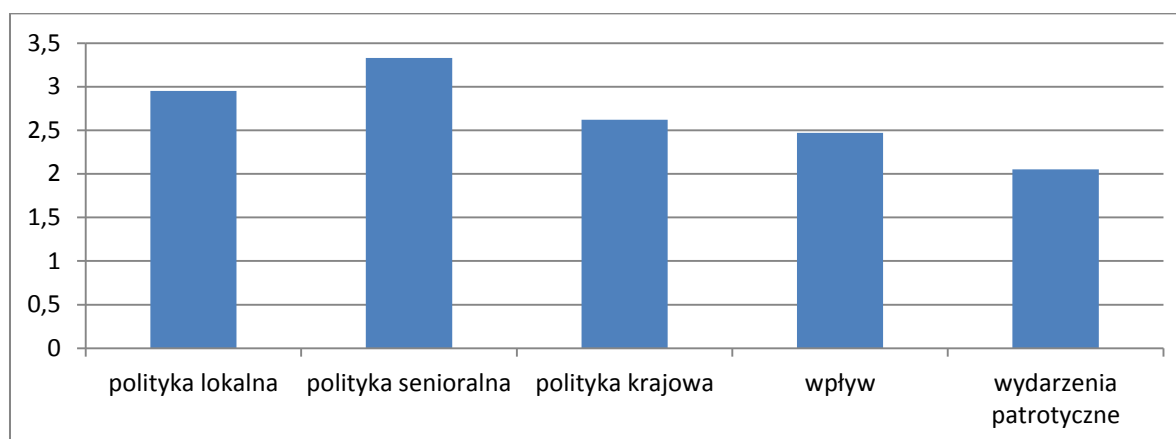
Rycina 7. Potrzeby z zakresu wiedzy prawniczej i bezpieczeństwa

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę. **Najczęściej, seniorzy podkreślają potrzebę lepszej orientacji w zakresie współczesnych sposobów oszukiwania, zabezpieczania się przed oszustami oraz potrzebę posiadania informacji, gdzie można uzyskać pomoc prawną w razie potrzeby.**

Kategoria 6: Potrzeby społeczno-polityczne

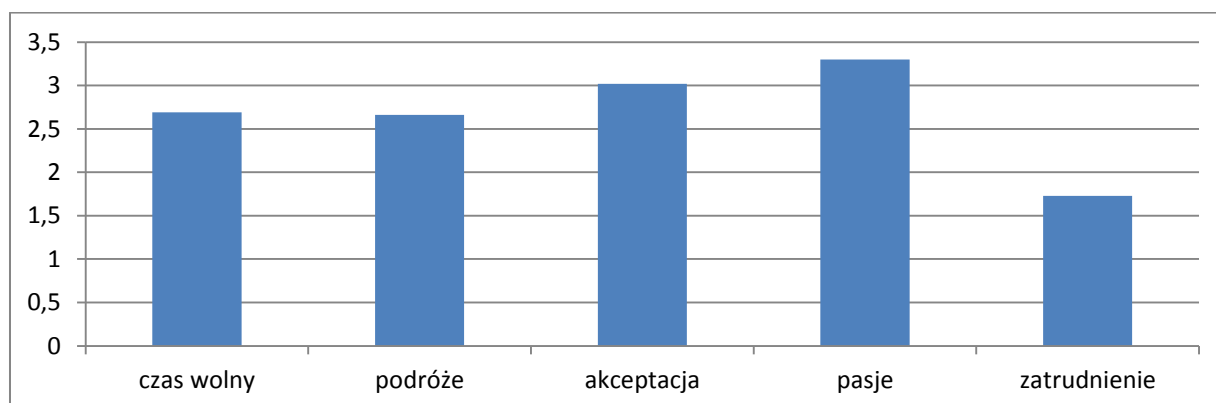
Rycina 8. Potrzeby społeczno-polityczne

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę. **W największym stopniu seniorzy zgłaszają potrzebę i chęć częstszego uczestniczenia w sprawach dotyczących polityki senioralnej oraz lokalnej, w najmniejszym – potrzebę większego udziału w wydarzeniach patriotycznych.**

Kategoria 7: Potrzeby samorozwoju

Rycina 9. Potrzeby samorozwoju

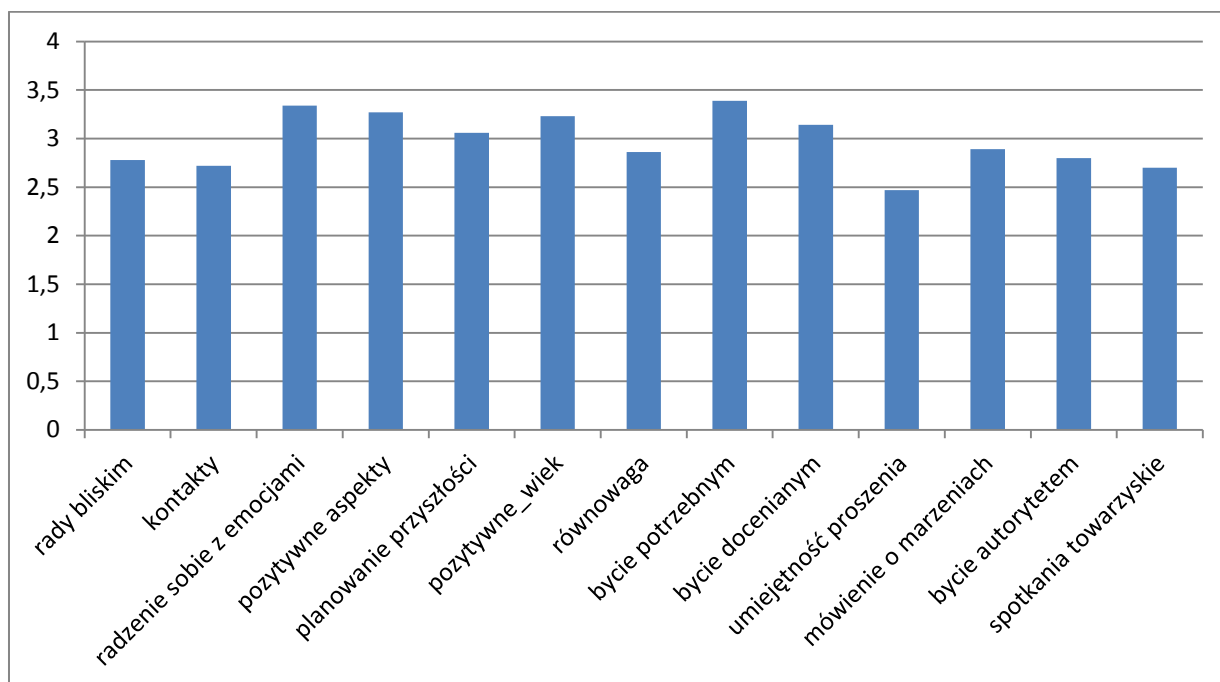

1 pkt oznaczał, że uczestnik nie widzi potrzeby zmian, a 5 pkt – że chciałby w jak największym stopniu spełnić tę potrzebę. **Potrzebą, która jest najczęściej zgłaszana przez seniorów to realizacja pasji i hobby ale także potrzeba akceptacji ze strony otoczenia.** Najrzadziej natomiast zgłaszana jest potrzeba zatrudnienia.

Kategoria 8: Potrzeby ważności i poczucia godności

Podobnie jak wcześniej i w tym przypadku w każdym stwierdzeniu możliwe było uzyskanie od 1 do 5 pkt. Jednak tutaj pytań było 13, zatem możliwe było uzyskanie od 13 do 65 punktów. Średni wynik z tych wszystkich kategorii wyniósł 38,55 pkt, niemniej wśród respondentów były osoby, które uzyskały maksymalny wynik czyli 65 pkt, jak i osoby o minimalnej punktacji. Oznacza to, że dla części respondentów potrzeby bycia ważnym, docenianym itd. są bardzo istotne, natomiast część osób nie ma potrzeby zmian w tym, co odczuwa.

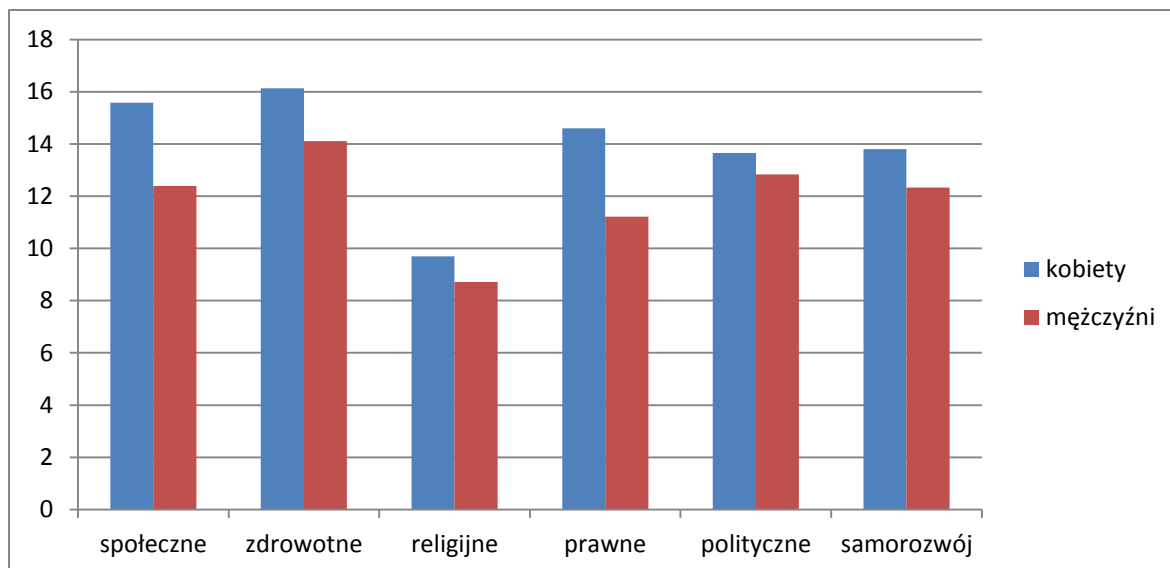
Rycina 10. Potrzeby samorealizacji, akceptacji, ważności i godności

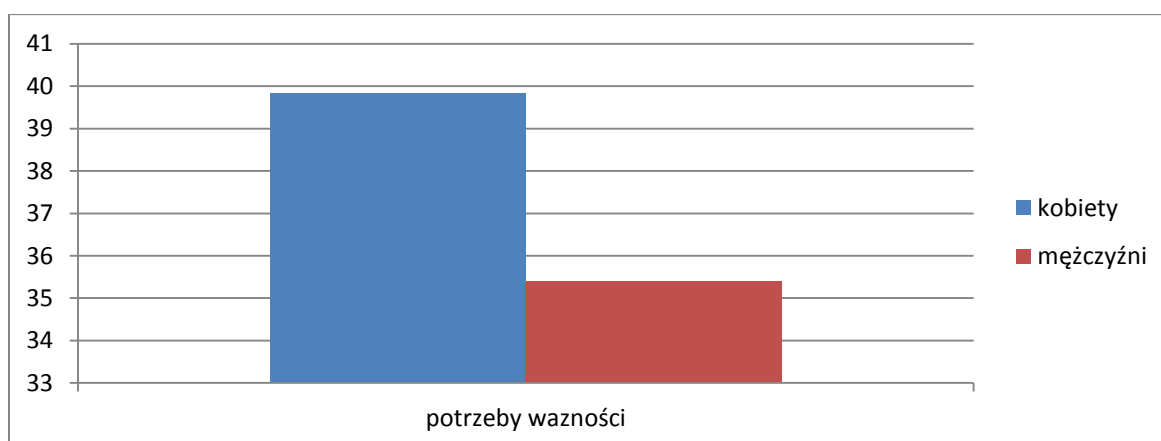
Spośród wymienionych kategorii, seniorzy **najczęściej zgłaszają zwiększone potrzeby: bycia docenianym, bycia potrzebnym komuś, potrzebę wykształcenia lepszej umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami i umiejętności znalezienia pozytywnych aspektów w swoim życiu oraz tych, związanych z wiekiem.** W najmniejszym stopniu widzą potrzebę nauczenia się proszenia kogoś o pomoc w razie potrzeby.

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI - Kobiety chcą więcej!

Porównaliśmy nasilenie potrzeb kobiet i mężczyzn.

W każdym z ocenianych obszarów Panie wykazały się większym nasileniem potrzeb. Dotyczy to także potrzeb bycia ważnym i potrzeby godności.

Jeśli natomiast porównamy odpowiedzi Pań i Panów w każdej odpowiedzi, to różnice nie są nazbyt duże, ale wyraźnie widać, że Panie:

-chciałyby częściej brać udział w spotkaniach dyskusyjnych na temat literatury, poznawać nowe rodzaje rozrywek intelektualnych, częściej brać w spotkaniach towarzyskich, poznać nowych seniorów, pomagać seniorom (innym), pomagać dzieciom wymagającym pomocy, stosować diety, poznawać nowe religie, mieć wiedzę o tym, gdzie można uzyskać pomoc prawną, jak się i swoje dobra dodatkowo zabezpieczyć, jakie są nowe metody oszukiwania, czuć większą akceptację ze strony otoczenia, rozwijać swoje pasje, radzić sobie z negatywnymi emocjami, rozumieć pozytywne aspekty swojego wieku i być ważnym dla innych, docenianym przez innych.

W porównaniu do Pań Panowie natomiast mają (nieco) większą potrzebę: podróżowania, poznawania nowych danych (politycznych) dotyczących Polski, poznawania innych kultur.

Przyczyny trudności w realizacji planów

Jeśli chodzi o przyczyny, dla których wszyscy uczestnicy **nie mogli dotychczas realizować swoich planów** (każdy mógł wybrać wiele opcji), to:

- są osoby, które nie wypełniły tej części kwestionariusza lub wypełniły nie wszystkie jej elementy
- nieco ponad połowa uczestników (35 osób czyli 54.7%) uczestników wymienia przyczyny finansowe zaś 25 (39.1%) ich nie odnotowało; 4 osoby nie wypełniły tej rubryki
- mniej niż połowa (27 osób, 42.2%) uważa, że stan zdrowia nie sprzyjał realizacji marzeń, a więcej niż połowa (35 osób, 54.7%) nie uważa, by stan ich zdrowia był przeszkodą w realizacji marzeń, 2 osoby nie podały odpowiedzi
- ¼ uczestników (16 osób czyli 25%) ankietowanych nie miało wiedzy w jaki sposób można by wdrażać w życie swoje plany, ale wiele osób (68%) uznało, że miało wiedzę, jak realizować plany i marzenia
- ponad połowa seniorów (36 osób - 56.3%) jako przyczynę utrudnień w realizacji planów wymieniło dotychczasowe obowiązki
- ponad połowa, bo 54.7% (35 osób) wskazała, że o braku możliwości realizacji różnych marzeń zdecydował brak informacji
- 46.9% (30 osób) miało obawy i 40.6% (26 osób) złe doświadczenia związane z podejmowaniem starań o realizowanie marzeń
- 42.2% (27 osób) wskazywało, że brak znajomych (towarzyszy w podejmowaniu starań) był przyczyną niepodejmowania starań o realizację marzeń.

Najczęściej zatem, realizacja marzeń i planów we wcześniejszych latach nie była możliwa, zdaniem uczestników, ze względów finansowych, z powodu obowiązków czy braku informacji.

Podsumowanie i wnioski:

Zasadniczo, wnioski z poprawionego raportu są podobne do tych, które sformułowaliśmy wcześniej.

Obszary, w ramach których seniorzy widzą największe potrzeby, to:

- zwiększenie uczestnictwa w wydarzeniach kulturowych
- zwiększenie kontaktów z bliskimi i przyjaciółmi
- kwestie zdrowia, a szczególnie usprawniania, pielęgnacji, informacji ze świata medycyny
- uczestniczenie w pracach na rzecz środowiska lokalnego i w ramach polityki senioralnej.

Jeśli chodzi o potrzeby duchowe, to seniorzy najczęściej zgłaszają zwiększone potrzeby: **bycia docenianym, bycia ważnym, potrzebę wykształcenia lepszej umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami i umiejętności znalezienia pozytywnych aspektów w swoim życiu.**

Wśród dominujących przyczyn trudności w realizacji planów znalazły się: kwestie finansowe, dotychczasowe pełnione obowiązki, obawy przed podjęciem prób zaspakajania potrzeb, oraz, co ciekawe, brak informacji na temat tego, jak można by je realizować. Ostatni wniosek jest ważną informacją, gdyż wskazuje na zapotrzebowanie na wiedzę na temat tego, jak można realizować swoje plany i marzenia (na każdym etapie: formułowania planów/potrzeb, analizy sposobów ich realizacji, wdrożenia planów itp.) jeszcze w okresie, gdy jesteśmy bardziej aktywni zawodowo.

Wyniki pokazały także, że **pleć jest ważnym czynnikiem który ma wpływ na oczekiwania, marzenia i plany seniorów. W naszych badaniach kobiety wykazywały większe potrzeby praktycznie w każdym obszarze którego dotyczyła ankieta.** Panowie chcieliby częściej uczestniczyć w dyskusjach dotyczących polityki kraju, ale też poznawać nowe kultury i podróżować. Jest to potwierdzenie naszej wcześniejszej opinii – formy i tematyka zajęć realizowanych na UTW muszą uwzględniać często zróżnicowane potrzeby kobiet i mężczyzn.

dr hab. Ewa Małgorzata Szepietowska, prof. UMCS oraz dr Sara Filipiak

Katedra Psychologii klinicznej i Neuropsychologii UMCS